

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Збірник матеріалів

**XXVII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

20 лютого 2025 року

Київ 2025

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2025. 385 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 7 від 26.02.2025)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, доктор політичних наук, професор;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 20 лютого 2025 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

Ребро Ольга,
асистент кафедри практичної психології
Маріупольський державний університет

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ У ВОЄНИЙ ЧАС

Відновлення деокупованих територій України є одним із найважливіших викликів сучасної соціальної політики. Масштаби руйнувань, соціальні та психологічні наслідки конфлікту вимагають комплексного підходу до вирішення проблем постраждалого населення. Особливого значення набуває розробка стратегій, спрямованих на соціальну реінтеграцію, відновлення довіри до державних інститутів і забезпечення соціальної стабільності. Мета даної роботи полягає в аналізі основних напрямів соціальної політики на звільнених територіях, зокрема ролі соціальних працівників, відновлення інфраструктури, підтримки соціальної згуртованості та реінтеграції громадян.

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій у 2023 році видав дослідження Олександри Бетліїта, Вероніки Мовчан «Соціальна політика України у воєнний час 2022-2023 роки» у формі аналітичної записки, в якій авторки зазначають, що одним із головних аспектів роботи соціальних працівників є забезпечення адаптації громадян до нових умов життя на деокупованих територіях. Вони сприяють створенню умов для відновлення базових соціальних функцій, таких як доступ до освіти, охорони здоров'я та працевлаштування. Видання також акцентує увагу на важливості залучення громад до спільної роботи над вирішенням соціальних проблем. В роботі зазначається, що «вплив соціальних працівників на адаптацію постраждалих осіб є одним із ключових аспектів успішного відновлення деокупованих територій» [1 с. 10].

Як зазначає Національна соціальна сервісна служба України, соціальні працівники відіграють ключову роль у підтримці мешканців звільнених територій, забезпечуючи їх базові потреби та сприяючи реабілітації. Соціальні працівники працюють на передовій, забезпечуючи базові потреби населення, яке зазнало травматичних подій. Вони також сприяють створенню сприятливих умов для реінтеграції та соціального розвитку.

Психологічна підтримка, надана соціальними працівниками, має вирішальне значення для подолання стресу та травматичних наслідків. Крім того, вони допомагають громадянам у відновленні втрачених документів, отриманні доступу до освітніх, медичних і соціальних

послуг. Важливим є також розвиток навичок самостійного подолання труднощів у період реінтеграції [2].

Питання відновлення інфраструктури та соціальних послуг підіймається під час експертної дискусії «Стратегія повоєнного відновлення України», де йдеться про те, що відновлення критичної інфраструктури має бути пріоритетом, оскільки воно забезпечує повернення населення та стабільність у громадах. Також підкреслюється, що для успішного відновлення необхідно впроваджувати інноваційні підходи до планування та управління соціальними проектами. Зокрема, важливим є використання інформаційних систем для моніторингу та оцінки потреб населення. Основними викликами залишаються руйнування інфраструктури та брак ресурсів для надання соціальних послуг. Відновлення критичної інфраструктури, включаючи лікарні, школи, дороги та комунальні служби, є ключовим для забезпечення базових потреб населення [3].

Координація зусиль між державними органами та міжнародними організаціями дозволяє ефективно залучати донорські кошти для реалізації проектів. Є значна необхідність у створенні інтегрованих платформ, які б забезпечували оперативну передачу інформації та допомогу в подоланні бюрократичних перешкод. Також важливо залучати місцеві громади до процесів відновлення, аби забезпечити їхню участь та довіру до реформ.

Ключові напрямки політики відновлення мають включати довгострокові стратегії реінтеграції, враховувати як гуманітарні, так і економічні потреби постраждалих громад. Акцентуючи увагу на необхідності розробки довгострокової стратегії реінтеграції, впровадженні прозорих й ефективних механізмів управління, адаптованих до умов постконфліктного періоду, дозволить швидко реагувати на потреби місцевого населення.

Основними напрямками політики відновлення мають бути:

- забезпечення доступу до правосуддя та дотримання прав людини;
- реконструкція житла та відновлення комунальних послуг;
- підтримка ветеранів і людей, які зазнали поранень чи втратили рідних;
- інтеграція вимушено переміщених осіб та створення умов для їхнього повернення.

Сучасна політика має передбачати адаптацію законодавства до викликів відновлення, а також залучення експертів для розробки ефективних стратегій [4].

Психологічна реабілітація є критично важливою для зменшення напруженості у суспільстві та сприянні соціальній згуртованості. Психологічна реабілітація має включати індивідуальну та групову терапію, тренінги зі стрес-менеджменту, а також створення центрів психологічної підтримки. Такий підхід сприятиме відновленню не лише фізичного, але й психологічного здоров'я населення. Соціальні працівники повинні активно залучати місцеве населення до волонтерських ініціатив, проводити тренінги з вирішення конфліктів і сприяти

відновленню соціальних зв'язків. Організація груп взаємопідтримки та залучення психологів до роботи з дітьми, які пережили конфлікт та перебувають у складних життєвих обставинах, сприятиме подоланню наслідків травм. Важливо також запроваджувати програми для зміцнення громадських інститутів, які б підтримували сталі процеси соціальної згуртованості.

Таким чином, політика соціально-психологічного відновлення та підтримки людей на деокупованих територіях України є багатогранним процесом, що вимагає скоординованих дій як держави, так і громадських організацій. Відновлення соціальних послуг, інфраструктури та забезпечення соціального захисту населення є основними пріоритетами. Успішна реалізація цих заходів дозволить зміцнити соціальну згуртованість, забезпечити сталий розвиток громад і закласти основи для їхньої інтеграції в загальноукраїнський простір.

Для досягнення цієї мети необхідно, налагодити ефективну співпрацю між державними органами, місцевими громадами та міжнародними партнерами; запровадити сучасні методи управління проектами відновлення; розробити програми довгострокового розвитку, які враховують потреби населення та інфраструктурну специфіку регіонів.

Література

1. Бетлій О., Мовчан В. Соціальна політика в Україні у воєнний час: 2022-2023 роки. Аналітична записка, 27 с. URL: <https://www.kas.de/uk/web/ukraine/einzeltitel/-/content/social-na-politika-v-ukraini-u-voennij-cas-2022-2023-roki>(дата звернення: 15.11.2024)
2. Національна соціальна сервісна служба України. Офіційний сайт. URL: <https://nssu.gov.ua/socialni-poslugi> (дата звернення: 20.11.2024)
3. Експертна дискусія «Стратегія повоєнного відновлення України» / Національний інститут стратегічних досліджень, 2022. URL: <https://niss.gov.ua/news/novyny-nisd/ekspertna-dyskusiya-stratehiya-povoyennoho-vidnovlennya-ukrayiny> (дата звернення: 28.11.2024).
4. Свиридова Д. Політика відновлення на деокупованих територіях: що держава має зробити вже зараз. URL: <https://zmina.info/columns/polityka-vidnovlennya-na-deokupovanyh-terytoryyah-shho-derzhava-maye-zrobyty-vzhe-zaraz/> (дата звернення: 28.11.2024).